

CZU 343.352

DOI <https://doi.org/10.52388/2345-1971.2025.1.01>

MECHANISM OF CORRUPTION CRIME COMMITTED BY CIVIL SERVANTS WITH SPECIAL STATUS

Dinu OSTAVCIUC

Doctor habilitat, profesor universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI,
Chișinău, Republica Moldova

e-mail: ostavciuc@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0001-5317-3296>

Eugen ȘEVCIUC

Doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, Chișinău, Republica Moldova

e-mail: eugeniu.sevciuc@mai.gov.md

<https://orcid.org/0009-0007-3310-9271>

The article examines the mechanism of committing corruption offenses by public officials with special status, conceptualizing the act as a causal and sequential process in which intent, environmental conditions, the means employed, and the resulting traces interact within a unified structure. The analysis integrates both Eastern European doctrinal perspectives (the mechanism of committing the offense) and Western approaches (modus operandi, signature behavior, and crime scene reconstruction), demonstrating that the selection of place and time, the degree of environmental control, and the nature of the relationship between the corrupt official and the bribe-giver predictably shape evidentiary patterns. Spatial regularities (the predominance of the office and the vehicle), temporal factors (commission during institutional working hours), relational features (prevalence of individual commission and occasional contacts), and operational stages (preparation–execution–concealment) are systematized, showing that the documentary, digital, and material convergence of evidence increases its resilience and enhances the effectiveness of reconstruction. The findings lead to the development of an applied model that optimizes tactical planning, prioritization of expert examinations, and the sequencing of procedural actions in corruption cases.

Keywords: criminal mechanism, corruption, public official with special status, spatio-temporal analysis, modus operandi, crime reconstruction, evidentiary convergence.

MECANISMUL INFRAȚIUNII DE CORUPȚIE COMISE DE FUNȚIONARI PUBLICI CU STATUT SPECIAL

Articolul investighează mecanismul comiterii infracțiunilor de corupție de către funcționarii publici cu statut special, tratând fapta ca un proces cauzal și secvențial în care intenția, condițiile de mediu, mijloacele utilizate și urmele rezultate interacționează într-o arhitectură unitară. Analiza integrează perspective doctrinare est-europene (mecanismul comiterii) și occidentale (modus operandi, comportament de semnătură, reconstrucția scenei), demonstrând că selecția locului și timpului, gradul de control asupra mediului, precum și tipul relației cu corupătorul configurează predictibil traseele probatorii. Sunt sistematizate regularități spațiale (preeminența biroului și a autovehiculului), temporale (intervalele cu acoperire instituțională), relaționale (prevalența comiterii individuale și a contactelor ocazionale) și operaționale (pregătire–realizare–disimulare), care, prin convergență documentar-digital-materială, sporesc reziliența probelor și eficiența reconstituirii. Rezultatele conduc la un model aplicativ ce optimizează planificarea tactică, prioritizarea expertizelor și ordonarea actelor procesuale în cauzele de corupție.

Cuvinte-cheie: mecanism infracțional, corupție, funcționar public cu statut special, analiză spațio-temporală, modus operandi, reconstrucția faptei, convergență probatorie.

MÉCANISME DE CRIME DE CORRUPTION COMMIS PAR FONCTIONNAIRES BÉNÉFICIAIRES D'UN STATUT SPÉCIAL

L'article examine le mécanisme de commission des infractions de corruption commises par les agents publics dotés d'un statut spécial, en concevant l'acte comme un processus causal et séquentiel dans lequel l'intention, les conditions environnementales, les moyens employés et les traces générées interagissent au sein d'une structure unifiée. L'analyse intègre les perspectives doctrinales est-européennes (mécanisme de commission) et occidentales (modus operandi, comportement de signature, reconstitution de la scène du crime), démontrant que le choix du lieu et du moment, le degré de contrôle sur l'environnement ainsi que la nature de la relation entre l'agent corrompu et le corrupteur déterminent de manière prévisible la configuration des trajectoires probatoires. Des régularités sont systématisées selon les dimensions spatiale (prééminence du bureau et du véhicule), temporelle (intervalles couverts par l'activité institutionnelle), relationnelle (prévalence des actes individuels et des contacts occasionnels) et opérationnelle (préparation – exécution – dissimulation). La convergence des preuves documentaires, numériques et matérielles renforce la résilience de l'ensemble probatoire et accroît l'efficacité de la reconstitution des faits. Les résultats aboutissent à un modèle appliqué optimisant la planification tactique, la hiérarchisation des expertises et la séquence des actes procéduraux dans les affaires de corruption.

Mots-clés: mécanisme criminel, corruption, agent public à statut spécial, analyse spatio-temporelle, modus operandi, reconstitution des faits, convergence des preuves.

МЕХАНИЗМ КОРРУПЦИОННОГО ПРЕСТУПЛЕНИЯ, СОВЕРШАЕМОГО ГОСУДАРСТВЕННЫМИ СЛУЖАЩИМИ, ИМЕЮЩИМИ ОСОБЫЙ СТАТУС

В статье исследуется механизм совершения коррупционных преступлений, совершаемых государственными служащими со специальным статусом, рассматриваемый как причинно-следственный и последовательный процесс, в котором намерение, условия внешней среды, используемые средства и оставленные следы взаимодействуют в единой структурной системе. Анализ объединяет восточноевропейские доктринальные подходы (механизм совершения преступления) и западные концепции (modus operandi, «подпись» преступника, реконструкция места происшествия), демонстрируя, что выбор места и времени, степень контроля над обстановкой, а также характер отношений между коррумпированным должностным лицом и дающим взятку определяют предсказуемость следообразующих процессов. Систематизированы пространственные закономерности (преобладание служебного кабинета и автомобиля), временные (совершение преступлений в служебное время), реляционные (преимущественно индивидуальное совершение и эпизодические контакты) и операционные (подготовка – реализация – сокрытие), которые благодаря документарно-цифровой и материальной конвергенции повышают устойчивость доказательств и эффективность реконструкции событий. Полученные результаты приводят к созданию прикладной модели, оптимизирующей тактическое планирование, приоритетность проведения экспертиз и последовательность процессуальных действий в делах о коррупции.

Ключевые слова: механизм преступления, коррупция, государственный служащий со специальным статусом, пространственно-временной анализ, modus operandi, реконструкция преступления, конвергенция доказательств.

Introducere

Mecanismul comiterii constituie nucleul analizei criminalistice în cauzele de corupție comise de funcționari cu statut special. În-

trucât aceste fapte sunt, de regulă, integrate în rutina instituțională și disimulate prin formalism procedural, înțelegerea lor presupune depășirea descrierii statice a „modului de

operare” și abordarea procesual-dinamică a întregii succesiuni de acțiuni: pregătire, executare, ascundere. Conceptul est-european al mecanismului infracțional, corelat cu noțiuni occidentale precum *modus operandi*, comportament de semnătură și reconstrucția scenei, oferă un cadru comun pentru a explica de ce locul, momentul, relațiile dintre participanți și mijloacele alese produc tipare de urme ce pot fi anticipate, identificate și coroborate.

Scopul cercetării. Scopul principal este formularea unui model criminalistic integrat al mecanismului infracțiunilor de corupție comise de funcționari publici cu statut special, capabil să: evidențieze rolul împrejurărilor (loc, timp, relație, mediu) în arhitectura faptei; delimiteze etapele funcționale ale mecanismului (pregătire–realizare–disimulare) și interdependența lor; opereze o sinteză între perspectiva est-europeană a „mecanismului comiterii” și instrumentele occidentale (*modus operandi*, semnătură, reconstrucție) pentru reconstituirea cauzală; ofere recomandări aplicative privind prioritizarea căutării probelor, activarea timpurie a expertizelor și ordonarea actelor procesuale în cauze anticorupție. Prin aceste obiective, lucrarea consolidează fundamentul teoretic și operațional al investigațiilor, adaptat specificului subiectului special și impactului asupra încrederii publice.

Metode și materiale aplicate

Cercetarea utilizează o combinație de metode logice, sistematice, comparative și analitice, aplicate asupra doctrinei criminalistice și practicii judiciare relevante. Analiza conceptuală este completată de generalizare științifică, corelație și raționament deductiv pentru a configura tipologia împrejurărilor și a etapelor mecanismului. Sunt comparate urmele tradiționale (materiale și ideale) cu urmele moderne (digitale și tranzacționale), reliefând aportul expertizelor tehnico-științifice în creșterea robusteții probatorii. Abordarea pro-

pune o matrice unitară de investigare în care urmele nu sunt evaluate izolat, ci integrate într-un sistem coerent de reconstrucție cauzală.

Rezultate obținute și discuții

Mecanismul comiterii infracțiunii (numit și mecanismul infracțional) reprezintă ansamblul dinamic al acțiunilor, condițiilor și interacțiunilor care conduc la producerea unui act infracțional. Cu alte cuvinte, este *modelul structural și cauzal* al desfășurării faptei penale – de la pregătire, trecând prin executare, până la eventualele acțiuni de ascundere a urmelor. În doctrina criminalistică est-europeană, acest concept s-a conturat ca o extindere a noțiunii de mod de operare, incluzând nu doar „*modalitatea de comitere*” a infracțiunii, ci și totalitatea factorilor obiectivi și subiectivi care intervin pe parcursul săvârșirii faptei.

Astfel, unul dintre primii autori care a definit mecanismul infracțiunii, A.N. Vasiliev, îl descrie drept „*procesul săvârșirii infracțiunii, incluzând modul (metoda) acesteia și toate acțiunile făptuitorului, însoțite de crearea de urme materiale sau nemateriale, ce pot fi utilizate la descoperirea și investigarea infracțiunilor*” [31, p. 8]. Această viziune evidențiază faptul că mecanismul infracțional este indisolubil legat de producerea și păstrarea urmelor infracțiunii, precum și de interacțiunea dintre făptuitor și mediul înconjurător pe parcursul activității infracționale.

În literatura de specialitate, definițiile mecanismului comiterii infracțiunii diferă prin accentul pus pe diverse aspecte. De exemplu, unii autori subliniază structura *sistemică* a acestui mecanism, considerându-l o „succesiune de procese de interacțiune”. A.M. Kustov propune o definiție complexă, văzând mecanismul infracțiunii ca un sistem de procese în care participanții la infracțiune (atât făptuitorii direcți, cât și eventualii complici sau factori pasivi) interacționează între ei și cu mediul material, folosind instrumente, mijloace și ele-

mente ale situației specifice faptei [35, p. 66]. Prin această interacțiune, mecanismul generează în mod obiectiv informația criminalistică despre infracțiune (urme și indicii), permițând reconstituirea ulterioară a evenimentului. Important de menționat este că mecanismul nu se reduce la simpla enumerare a elementelor implicate, ci include legăturile cauzale și succesiunea temporală dintre acestea. Astfel, potrivit concepției sistemice, oricare ar fi varietatea elementelor (acțiunile făptuitorului, comportamentul victimei, condițiile locului etc.), ele trebuie privite ca părți ale unui întreg dinamic, aflate în relații de interdependență.

Alți doctrinari au accentuat caracterul funcțional și tehnologic al mecanismului infracțional. De exemplu, N.P. Yablokov distinge noțiunea de mecanism al comiterii infracțiunii de cea de mod de operare, arătând că mecanismul vizează nu atât *ce* acțiuni au fost întreprinse, cât *cum anume s-au desfășurat acestea în timp și spațiu*. El definește mecanismul comiterii ca „*ordinea temporală și dinamică a legăturii dintre etapele, circumstanțele și factorii pregătirii, săvârșirii și ascunderii urmelor infracțiunii, care permit reconstituirea imaginii procesului de comitere*” [37, p. 114]. În mod similar, V.F. Ermolovici descrie mecanismul infracțiunii ca „*un sistem de elemente interacționând în spațiu și timp, orientat spre producerea rezultatului socialmente periculos (urmarea infracțională), precum și spre susținerea făptuitorului de la răspunderea penală*” [33, p. 54]. Aceste definiții evidențiază latura procesual-dinamică: nu doar elementele componente contează, ci și succesiunea și conexiunile lor cauzale, care fac posibilă *reconstituirea logică* a derulării infracțiunii.

Importanța practică a conceptului de mecanism infracțional constă în faptul că oferă investigatorilor o *viziune integrată* asupra faptei. Analiza mecanismului unei infracțiuni presupune corelarea tuturor elementelor relevante – acțiuni, mijloace folosite, condiții de

loc și timp, comportamentul victimei și al altor persoane implicate – pentru a înțelege cum s-a produs efectiv evenimentul infracțional. Această abordare integratoare are o finalitate reconstrucitivă: cu cât înțelegem mai bine mecanismul intern al comiterii faptei, cu atât putem reconstitui mai fidel și mai complet scena infracțiunii și împrejurările sale. În plus, cunoașterea mecanismului oferă indicii despre *modul de acțiune al făptuitorului*, putând ajuta la identificarea acestuia prin compararea tiparelor comportamentale în cazuri similare.

Literatura criminalistică din spațiul est-european a dezvoltat temeinic conceptul de mecanism infracțional, acordându-i un loc central în teoria reconstituirii infracțiunii. Numeroși autori au abordat definiția și elementele acestui concept, uneori cu nuanțe diferite, dar având în esență același obiect de studiu. Aceste studii au în comun premisa că infracțiunea, ca fenomen, trebuie privită ca un proces unitar, ca o succesiune de acțiuni interconectate ale infractorului și factorilor de mediu, proces care lasă în urmă urme și schimbări detectabile.

În continuare, merită evidențiate câteva contribuții definitorii ale doctrinei est-europene. Am menționat deja definiția lui A.N. Vasiliev, care pune accent pe totalitatea acțiunilor infractorului și urmele generate [31, p. 8]. V.Ya. Koldin și Yu.G. Koruhov au propus o viziune orientată pe *informația criminalistică produsă*: ei au definit mecanismul infracțiunii ca fiind „*totalitatea sistemelor materiale și proceselor care compun evenimentul investigat și care determină apariția surselor de informație criminalistică relevantă*” [34, p. 203]. Această definiție, deși subliniază interacțiunea elementelor materiale, a fost criticată de doctrinari deoarece riscă să deplaseze accentul de pe infracțiunea propriu-zisă către procesul investigării ei – adică „*crimele par puse pe plan secund, pe primul plan trecând procesul investigării*” [36, p. 52].

A.V. Dulov a venit cu o concepție structural-dinamică mai elaborată, văzând mecanismul

infracțional ca „mișcarea elementelor structurii infracțiunii – obiecte, subiecți, mijloace de săvârșire – până la punctul de interacțiune, prin procesul interacțiunii și ulterior, până la obținerea rezultatului infracțional” [32, p. 47]. Cu alte cuvinte, A.V. Dulov integrează în noțiune atât *convergența elementelor* (pregătirea și întâlnirea factorilor în timp și spațiu), cât și *dispersia lor ulterioară* (consecințele ce decurg după consumarea faptei).

În fine, merită menționată contribuția lui N.P. Yablokov, care, așa cum am precizat, pune accentul pe caracterul *tehnologic și secvențial* al mecanismului infracțiunii [37, p. 117]. El evidențiază că datele despre mecanismul comiterii reflectă „*latura succesivă a activității infracționale, ordinea internă în care se derulează actele pregătitoare, actul de executare și acțiunile de ascundere a urmelor*”. Această abordare are o dublă finalitate: pe de o parte, permite reconstituirea logică a procesului infracțional – adică stabilirea ordinii și succesiunii reale a actelor comise și a interacțiunii dintre făptuitor și obiectul infracțiunii; pe de altă parte, oferă indicii pentru *anticiparea* comportamentului viitor al infractorului, prin evidențierea tiparelor și regularităților din modul său de operare.

În concluzie, doctrina est-europeană a conturat mecanismul infracțiunii ca un concept complex, ce înglobează totalitatea interacțiunilor cauzale ce definesc fapta: de la intenția infractorului și condițiile mediului, până la acțiunile concrete și urmele lăsate. Această viziune integratoare a fost fundamentală pentru dezvoltarea metodelor de investigație științifică – întrucât numai înțelegând mecanismul infracțional anchetatorul poate *corela corect probele*, poate stabili legătura dintre cauză și efect și poate, astfel, să refacă puzzle-ul evenimentului infracțional.

În literatura occidentală de criminologie și criminalistică, nu există un termen echivalent perfect pentru „mecanismul comite-

rii infracțiunii” așa cum este el conceput în școlile est-europene. Totuși, ideile centrale ale acestui concept se regăsesc în noțiuni precum *modus operandi*, *signature behavior* (comportamentul de semnătură) și teoriile privind reconstrucția scenei crimei. Prin urmare, se poate realiza o corelație doctrinară între viziunea est-europeană și conceptele anglo-saxone, evidențiind faptul că, dincolo de terminologie, există un nucleu comun: *studiul modului în care infracțiunea este săvârșită și al dinamicii sale cauzale*.

Modus operandi este termenul clasic folosit în criminologia și criminalistica occidentală pentru a descrie metoda de operare a infractorului, adică ansamblul acțiunilor și tehnicilor pe care acesta le întrebuițează în timpul comiterii faptei. *Modus operandi* reprezintă așadar „*modul caracteristic prin care un infractor comite un anumit tip de act infracțional*” – definit astfel încă din primele manuale de investigație criminală¹. În esență, *modus operandi* se referă la ce face infractorul pentru a duce la bun sfârșit infracțiunea. Totodată, *modus operandi* are și un caracter repetitiv și stereotip: infractorii au tendința de a folosi același *modus operandi* în mod consistent, mai ales cei care se specializează într-un anumit gen de infracțiuni. S-a afirmat în doctrină [1, p. 232-233] că modul de operare poate servi ca un veritabil „sistem de identificare a infractorilor”, bazat pe presupunerea că fiecare infractor își lasă amprenta în felul în care își comite faptele [17, p. 66].

Trebuie notat că *modus operandi* acoperă doar partea necesară pentru consumarea infracțiunii – adică acele comportamente fără de care fapta nu ar putea fi comisă cu succes. Unii autori definesc *modus operandi* strict ca „*acțiunile întreprinse de infractor în timpul*

¹ De exemplu, Barnes H.E. & N.K. Teeters, *New Horizons in Criminology* (Prentice Hall, New York, 1943), pp. 232–233, descriu modul de operare al infractorului ca pe un sistem identificator bazat pe tiparele lăsate de metodele folosite de acesta.

comiterii unei infracțiuni, care sunt necesare pentru ducerea la bun sfârșit a acesteia” [8, p. 35]. Însă practica investigațiilor a arătat că infractorii manifestă uneori și comportamente *suplimentare*, care nu sunt impuse de necesitatea tehnică a faptei, ci de motivațiile psihologice ale făptuitorului – de exemplu, detalii rituale, posturi simbolice ale victimei, mesaje lăsate la locul faptei etc. Aceste elemente au fost denumite „comportamente de semnătură” (*signature behaviors*), tocmai pentru că trădează *stilul personal* sau fanteziile criminalului, rămân relativ constante de la o faptă la alta și pot servi la individualizarea autorului. Renumitul profiler Brent E. Turvey [29, p. 334] explică faptul că *modus operandi* și „semnătura” infractorului reprezintă două categorii distincte de comportamente: primul este orientat spre eficiența infracțională (adaptabil și în schimbare, dacă situația o cere, pentru a asigura succesul faptei), pe când al doilea este orientat spre satisfacerea unor nevoi psihologice interne ale criminalului, fiind relativ stabil și repetitiv [13]. Deși Brent E. Turvey evită să folosească expres termenul de „mecanism al infracțiunii”, el subliniază că „*interacțiunea dintre modus operandi și comportamentele de semnătură reflectă, în esență, același fenomen pe care criminaliștii est-europeni îl numesc mecanism infracțional*” – adică îmbinarea dintre mijloacele și acțiunile necesare și motivațiile interne ale făptuitorului, care împreună determină cursul efectiv al evenimentelor [29, 334]. Înțelegerea diferenței dintre cele două categorii este esențială în investigarea comportamentală a crimei: pe de o parte, analiza *modus operandi* ajută la reconstituirea logică a acțiunilor și la legarea cazurilor între ele (pentru că același infractor va folosi tipare similare), iar pe de altă parte, analiza elementelor de semnătură contribuie la conturarea profilului psihologic al autorului.

Un alt concept occidental care se suprapune în bună măsură peste noțiunea de me-

canism infracțional este acela de *reconstituire a crimei* (*crime scene reconstruction*). În absența termenului teoretic de „mecanism al infracțiunii”, experții criminaliști americani sau britanici abordează totuși subiectul sub forma metodologiei de analiză integrată a scenei crimei și a probelor. Astfel, Ross M. Gardner, în lucrarea sa dedicată procesării locului faptei, descrie *reconstrucția scenei crimei* ca un demers științific de corelare a faptelor materiale, a circumstanțelor observabile și a acțiunilor umane, în scopul stabilirii succesiunii logice a evenimentelor petrecute [22, p. 366]. Altfel spus, reconstruirea crimei este echivalentul practic al determinării mecanismului infracțiunii: ofițerul de urmărire penală pornește de la urmele și indiciile fizice găsite și deduce, pas cu pas, ce acțiuni le-au produs și în ce ordine. Ross M. Gardner precizează că o astfel de reconstrucție interdisciplinară (bazată pe principii de fizică, biologie, chimie, comportament uman) permite investigarea atât a dinamicii comportamentale, cât și a celei fizice a faptei – adică *lanțul causal complet* de la acțiunile succesive ale făptuitorului până la rezultatul final observat [22, p. 368]. Deși Gardner nu folosește termenul *mecanism al infracțiunii*, el recunoaște implicit existența acestuia, afirmând că orice scenariu infracțional este guvernat de cauzalitate și poate fi reconstituit dacă se înțeleg relațiile dintre elementele sale. În esență, spune Ross M. Gardner, „*analiza și reconstrucția scenei crimei reflectă același obiect de studiu pe care doctrina criminalistică est-europeană îl descrie drept mecanismul comiterii infracțiunii*” [22, p. 374].

O contribuție notabilă pe această linie este și cea a lui Richard Saferstein care pune accent pe importanța conservării condițiilor originale ale locului infracțiunii. El arată că primele măsuri luate la locul faptei – izolarea și fixarea scenei, documentarea minuțioasă a poziției obiectelor, a urmelor, a stării mediului

– reprezintă „*premise esențială pentru orice reconstrucție ulterioară corectă a mecanismului faptei*” [21, p. 38]. Richard Saferstein subliniază că orice modificare a scenei (voluntară sau accidentală) poate altera sau distruge iremediabil contextul probator, ducând la pierderea informațiilor despre succesiunea acțiunilor petrecute înainte de sosirea investigatorilor [21, p. 39]. Deși nici el nu utilizează expres termenul mecanism, abordarea sa evidențiază fundamentele acestuia: anume că stabilirea exactă a circumstanțelor spațio-temporale și a configurației inițiale a elementelor de la locul faptei este crucială pentru a putea reconstitui ulterior dinamica interacțiunilor dintre făptuitor, victimă și mediul material. Practic, capitolul dedicat de Richard Saferstein asigurării și cercetării scenei crimei oferă o „*echivalență conceptuală clară cu noțiunea de mecanism infracțional din literatura est-europeană*” – tradusă însă în limbaj pragmatic, procedural, al științelor criminalistice moderne [21, p. 40].

În aceeași ordine de idei, John Horswell [15, p. 37] reflectă indirect conceptul de mecanism infracțional. Autorul subliniază că investigarea scenei nu trebuie să se limiteze la o descriere statică a urmelor, ci trebuie să includă o *analiză integrată a tuturor relațiilor de cauzalitate*: direcția mișcărilor, succesiunea contactelor, reacțiile fizico-chimice și efectele asupra mediului material [15, p. 39]. Prin interpretarea acestor date, ofițerul de urmărire penală poate deduce ordinea cronologică a acțiunilor, poziția participanților și condițiile în care s-a desfășurat fapta. În felul acesta, reconstituirea scenei devine un proces de raționament științific care *restabilește dinamica faptelor pe baza probelor materiale* – ceea ce corespunde în mod evident cu ceea ce doctrina est-europeană numește *mechanismul comiterii infracțiunii*.

În fine, trebuie remarcată și perspectiva lui Peter Stelfox [20, p. 72-79], care abordează investigația criminală într-un mod *sistemic și*

managerial, foarte apropiat de ideea de mecanism infracțional. Peter Stelfox afirmă că o anchetă eficientă se bazează pe capacitatea investigatorului de a corela faptele materiale cu comportamentele observabile și cu mediul probator, pentru a *reconstitui dinamica evenimentului infracțional* în mod logic. El insistă că *modus operandi* al infractorului nu trebuie privit izolat, ci ca parte integrantă a unui ansamblu causal complex, în care circumstanțele temporale, spațiale și contextuale determină ordinea și interacțiunea acțiunilor comise. În acest sens, identificarea și interpretarea corectă a contextului (condițiile locului, momentul ales, mijloacele utilizate, reacțiile victimelor etc.) permit construirea unei strategii investigative coerente, orientate spre stabilirea adevărului. Această abordare pluridimensională – ce reunește analiza probelor, a urmelor, a comportamentelor și a contextului – se constituie într-un veritabil proces de *reconstrucție rațională a faptelor*, care *coincide conceptual cu ceea ce doctrina criminalistică numește mecanismul comiterii infracțiunii*. Mai mult, Peter Stelfox propune o viziune „*managerială*” a întregului proces investigativ, în care fiecare element, de la colectarea informațiilor și evaluarea dovezilor până la formularea ipotezelor, este subsumat unei logici causale riguroase. Or, această logică exprimă exact *structura mecanismului infracțional*: relația dintre cauză și efect, dintre intenție și acțiune, dintre comportament și consecință. Astfel, deși nu folosesc aceeași terminologie, doctrinariii occidentali operează cu principii similare celor din Est, recunoscând implicit necesitatea de a analiza infracțiunea ca pe un proces unitar, logic și causal.

Ideea că infracțiunea trebuie înțeleasă ca un *mechanism causal* nu este nouă, originea sa putând fi urmărită în scrierile întemeietorilor criminalisticii moderne. Edmond Locard, pionier al științelor criminale la începutul secolului XX, nu a folosit termenul „meca-

nism al infracțiunii”, însă întreaga sa filozofie științifică a anticipat acest concept. Edmond Locard a enunțat *principiul schimbului*, formulând aforismul: „*tout contact laisse une trace*” (orice contact lasă o urmă) [16, p. 5-12]. Această idee simplă implică o realitate profundă: *orice acțiune umană produce modificări tangibile în mediul înconjurător*. Astfel, fiecare infracțiune, privită ca interacțiune între făptuitor, victimă și mediul material, lasă în urmă urme – fie ele amprente, fibre, particule, obiecte deplasate sau deformări ale materialelor. Edmond Locard a subliniat că aceste modificări nu au doar valoare probatorie, ci și valoare reconstructivă: studiindu-le sistematic, investigatorul poate deduce succesiunea acțiunilor și împrejurările care au generat acele urme. Cu alte cuvinte, analiza urmelor este calea de a reconstrui lanțul causal al faptei. Edmond Locard a transformat, de fapt, cercetarea locului crimei dintr-o activitate empirică bazată pe intuiție, într-un proces metodic bazat pe raționament inductiv și observație științifică. Aplicând principiul schimbului, el a demonstrat că oricare contact (între infractor și victimă, între infractor și obiecte etc.) poate fi „inversat” logic, pornind de la urmele lăsate, pentru a reconstitui contactul însuși. În acest fel, *principiul lui Locard* a devenit fundamentul teoretic al conceptului modern de mecanism infracțional, oferind suportul empiric pentru ideea că infracțiunea este un proces causal ce poate fi descompus și reconstituit. Contribuția lui Edmond Locard nu se rezumă la celebrul postulat, ci constă în impunerea unei *paradigme metodologice*: aceea că „orice acțiune lasă o modificare în lume, iar studiul acestor modificări permite reconstituirea modului de comitere a infracțiunii” [16, p. 5-12]. Această viziune științifică, care unește observația materială și deducția logică, stă la baza întregii teorii moderne a reconstrucției infracțiunii și, implicit, a conceptului de mecanism infracțional.

Un alt întemeietor, Hans Gross, autorul primului tratat comprehensiv de criminalistică [11; 12, p. 15-27] a avut intuiții similare. Hans Gross a structurat investigarea penală ca pe un *sistem unitar*, întemeiat pe observația științifică a urmelor și pe analiza logică a scenei crimei. În viziunea lui, fiecare faptă penală este rezultatul unui sistem de acțiuni, cauze și efecte interdependente, iar misiunea investigatorului este să reconstituie acest sistem pe baza indiciilor rămase. Hans Gross a introdus ideea de *Sistem al Criminalisticii*, depășind abordarea pur descriptivă a investigației și propunând o concepție structurală: urmele, obiectele, mediul și comportamentele participanților formează împreună o *rețea causală coerentă*. Locul faptei devine, în această perspectivă, un veritabil „*organism probator*”, în care fiecare detaliu are semnificația sa logică, iar cercetarea metodică a acestei structuri permite deducerea modului în care s-a produs evenimentul. Hans Gross insistă asupra *disciplinei mentale* a investigatorului, care trebuie să gândească în termeni de cauzalitate și succesiune, nu pe bază de impresii sau presupuneri nefondate. El afirma că „*faptele vorbesc prin urmele lor*”, iar aceste urme, corelate sistematic, oferă „*imaginea dinamică a actului infracțional*” [12, p. 15-27]. Prin această abordare, Hans Gross a prefigurat metodică modernă de reconstrucție a evenimentelor: analiza logică a urmelor și a circumstanțelor materiale permite reconstituirea procesului infracțional în totalitatea sa.

Criminalistica modernă continuă să dezvolte conceptul de mecanism infracțional, integrându-l în modele tot mai complexe de analiză a criminalității. În România, de exemplu, Emilian Stancu și Adrian-Cristian Moise descriu criminalistica drept o știință în continuă adaptare la transformările mediului infracțional, având ca direcție fundamentală „*analiza evoluției modului de săvârșire a faptelor penale*” [9, p. 26-27]. Ei subliniază că progresul mijloacelor tehnice și diversificarea comportamente-

lor infracționale impun o cercetare *dinamică* a modului de operare al făptuitorilor – cercetare care nu mai poate fi *pur descriptivă*, ci trebuie să țină cont de contextul material și psihologic al comiterii faptei. Cu alte cuvinte, Emilian Stancu și Adrian-Cristian Moise argumentează că modul de operare trebuie analizat ca parte integrantă a mecanismului infracțiunii, nu separat. Ei arată că studierea evoluției modului de săvârșire are o dublă finalitate: (1) permite reconstituirea logică a procesului infracțional (ordinea și succesiunea actelor, interacțiunea dintre făptuitor și obiectul acțiunii) și (2) facilitează anticiparea comportamentului viitor al infractorului, oferind repere pentru prevenție și identificare. Prin această abordare orientată spre *dinamică și cauzalitate*, autorii racordează conceptul tradițional de analiză criminalistică la tendințele moderne ale științelor forense. Fără a-l denumi explicit, Emilian Stancu și Adrian-Cristian Moise *reflectă conceptul de mecanism al infracțiunii* atunci când discută despre interpretarea sistematică a faptelor, a urmelor și a contextelor. Ei concluzionează că *modus operandi* al făptuitorului și circumstanțele materiale în care acesta se manifestă constituie expresia concretă a mecanismului infracțional – acel *ansamblu causal de acțiuni și reacții determinat de scopul, mijloacele și condițiile comiterii*.

De asemenea, specialiștii români au accentuat necesitatea unei viziuni integrate asupra factorilor interni și externi ai mecanismului. Ion Mircea, de pildă, evidențiază că „analiza factorilor ce compun circumstanțele comiterii trebuie realizată *în mod integrat*, întrucât numai conectând circumstanțele exterioare cu acțiunile efective ale făptuitorului se poate determina succesiunea reală a evenimentelor” [18, p. 319-320]. Altfel spus, el atrage atenția că investigatorul trebuie să gândească holistic: locul faptei (cu particularitățile sale de timp, spațiu, mediu) influențează modul de acțiune al infractorului (alegerea mijloacelor,

momentul operativ, modul de acces etc.), iar acesta din urmă determină la rândul său producerea anumitor urme și evoluția situației. Numai *corelând aceste elemente* – contextul și acțiunea – se poate reconstitui fapta așa cum s-a desfășurat ea în realitate. Această viziune, care pare de bun-simț astăzi, a fost esențială în dezvoltarea conceptului de mecanism infracțional: practic, mecanismul este puntea care leagă contextul (condițiile obiective) de conduita infractorului (factorul subiectiv) într-o descriere unitară a evenimentului.

Există și alți doctrinari ai criminalisticii moderne care menționează mecanismul infracțiunii ca o structură causală și dinamică a faptelor penale. În doctrină, acest concept este reflectat atât prin analiza modului de operare (*modus operandi*), cât și prin identificarea structurii interne a comportamentului infracțional. În acest sens, autori precum Dan Voinea, Vasile Lăpăduși, Constantin Drăghici și Grigore Pătruș subliniază că „sistematizarea datelor privind modul de acțiune al infractorilor, prin cartoteci *Modus Operandi*, permite corelarea urmelor, circumstanțelor și tehnicilor folosite într-un model logic unic – apropiindu-se de ceea ce doctrina definește ca mecanism infracțional.” [30, p. 115-116]

Carmina-Elena Tolbaru [28, p. 295-301], într-o abordare interdisciplinară, arată că interacțiunea dintre *Modus Operandi* și motivația criminală oferă o viziune integrată asupra dinamicii infracționale, prin deducerea succesiunii acțiunilor și explicarea legăturii dintre comportamente și consecințe, ceea ce reflectă implicit ideea de mecanism penal.

Simion Doraș [7, p. 19-21] și Mihail Chirilă [2, p. 28-31] accentuează funcția reconstructivă a modului de operare: acesta nu este doar un element descriptiv, ci un veritabil indicator al succesiunii logice a acțiunilor și al cauzalității infracționale. În analiza lor, *modus operandi* devine o verigă între probele materiale și interpretarea logică a evenimentului.

La rândul său, unii autori [19, p. 75-84; 14, p. 23, 72, 88, 100, 133, 173, 179–182] tratează modalitățile de operare ca structuri etapizate ale mecanismului faptei, fiecare etapă fiind analizată prin prisma acțiunilor necesare, a urmelor specifice și a adaptabilității comportamentale a infractorului.

Într-o lucrare mai recentă, Vitalie Rusu și Vitalie Jitariuc [23, p. 49–50, 306, 695, 700, 702–704, 712–724] susțin că *modus operandi* trebuie analizat ca model cauzal și secvențial de acțiuni, care reflectă atât trăsăturile constante ale comportamentului infracțional, cât și interacțiunea dintre intenție, mijloace și rezultat – exact elementele definitorii ale mecanismului faptei penale.

Aceeași linie de gândire o regăsim la Mihail Gheorghiuță [10, p. 15, 267], care formulează una dintre cele mai riguroase concepții doctrinare în acest sens. Autorul consideră că identificarea mecanismului presupune corelarea dintre scopul subiectiv al făptuitorului, acțiunile sale și urmele materiale, într-un sistem coerent ce permite reconstrucția faptei în logica cauză–efect.

Astfel, contribuțiile doctrinare converg spre ideea că analiza comportamentului infracțional, urmelor, circumstanțelor și a tehnicilor de comitere trebuie realizată într-o viziune integrată, în care mecanismul comiterii infracțiunii devine un concept central, indispensabil în investigarea penală, identificarea autorului și reconstituirea procesului infracțional.

În concluzie, mecanismul comiterii infracțiunii este un concept-cheie al analizei criminalistice, care transcende diferențele de școală sau de terminologie. Fie că vorbim despre *mechanism infracțional* în accepțiunea est-europeană, fie despre *modus operandi* și reconstrucție a crimei în accepțiunea occidentală, ne referim în fond la același lucru: *a înțelege o infracțiune ca proces*, ca interacțiune între un agent (infractorul), un mediu (locul, obiectele, persoanele implicate) și acțiunile produse

de agent în acel mediu, sub imperiul anumitor motive și condiții, ducând la un rezultat. O asemenea abordare oferă investigației penale o bază logică și științifică: cunoscând mecanismul unei fapte, putem identifica mai ușor autorul (prin compararea tiparelor de acțiune), putem stabili legături între cazuri aparent dispartate și putem preveni viitoare infracțiuni prin anticiparea pașilor pe care i-ar putea repeta făptuitorul. În același timp, analiza mecanismului are importanță și în plan teoretic, deoarece contribuie la clarificarea conceptelor criminalistice fundamentale și la dezvoltarea unor metodologii unitare de cercetare. În era modernă, caracterizată de infracționalitate tot mai complexă și de volume masive de date, conceptul de mecanism infracțional rămâne un instrument esențial prin care știința investigațiilor își păstrează *rigoarea logică și capacitatea de a reconstrui adevărul* dincolo de aparențe.

Reieșind din analiza doctrinară privind *mechanismul comiterii infracțiunii*, se poate constata că în cazul actelor de corupție săvârșite de funcționarii publici cu statut special acest mecanism prezintă trăsături distinctive, determinate de specificul atribuțiilor de serviciu, de gradul de autoritate și de accesul la resurse instituționale. În esență, mecanismul comiterii acestor fapte reflectă o succesiune logică de acțiuni conștiente și interacțiuni cauzale prin care funcționarul utilizează poziția oficială pentru a obține, direct sau indirect, foloase necuvenite, materializate sub formă de bunuri, servicii, avantaje sau alte beneficii.

Pentru a contura în mod concret structura acestui mecanism, este necesară raportarea la prevederile Codului penal al Republicii Moldova, care descriu elementele esențiale ale faptelor de corupție. Astfel, articolele 324–326 definesc conduitele sancționabile – „*preținderea, acceptarea sau primirea de foloase necuvenite (coruperea pasivă), promisiunea, oferirea sau darea acestora (coruperea activă),*

precum și *pretinderea sau primirea de avantaje pentru exercitarea unei influențe asupra unei persoane publice* (traficul de influență)” [3]. Aceste acțiuni, privite în ansamblu, constituie etapele dinamice ale mecanismului infracțional, evidențiind legătura dintre scopul subiectiv al făptuitorului și rezultatul obiectiv al faptei.

Prin urmare, mecanismul comiterii infracțiunilor de corupție de către funcționarii publici cu statut special se manifestă ca un proces compus din pregătirea, realizarea și disimularea acțiunilor ilicite, în cadrul căruia poziția de autoritate și prerogativele funcționale sunt instrumentalizate pentru obținerea unor avantaje personale. Acest mecanism, deși păstrează structura generală a infracțiunilor de corupție, se distinge prin gradul sporit de pericol social, determinat de statutul persoanei care comite fapta și de impactul asupra încrederii publice în instituțiile statului.

Din perspectivă criminalistică, pregătirea actelor de corupere este o secvență autonomă a mecanismului infracțional: o coregrafie de acțiuni anticipative prin care se construiește „situația pre-corupție”, se produce presiunea psihologică/juridică asupra țintei, se negociază parametrii tranzacției și se organizează disimularea transferului. Această etapă este recunoscută nu doar în doctrină (unde figurează ca ansamblu de acte premergătoare), ci și în practica judiciară, care consemnează, în fapt, modul de creare a dependenței și aranjamentul logistic al faptei de corupție (loc, oră, intermediar, traseu de retragere).

În jurisprudența recentă apare frecvent modelul operațional în doi pași: (i) construcția constrângerii (prin invocarea/imitarea unor proceduri penale ori contravenționale), urmată de (ii) aranjarea transferului (fixarea locului, orei, rutei, folosirea unui terț). Spre exemplu, Curtea de Apel Bălți reține explicit în motivare că un ofițer de poliție a creat artificial un context probator, a stabilit întâl-

nirea la o stație de autobuze („în apropierea magazinului *Romstal*”) cu fixarea orei 21:00–22:00, și a extorcat sume „pentru a nu porni cauza penală” [5] – scenariu care descrie exact veriga pregătitoare: presiune juridică mimată → negociere → logistică de transfer. În zona de frontieră, hotărârile privind funcționarii vamali arată pregătirea prin asimetria procedurală creată la control: se fixează momentul „oportun” (la prezentarea documentelor), se pretind sume pentru „a autoriza trecerea” fără control ori cu încălcarea procedurii – configurând, dinainte, dependența și parametrii tranzacției [26].

Pe baza doctrinei și a acestor repere jurisprudențiale², etapa de pregătire constă, în mod tipic, în următoarele acțiuni:

a) Selectarea persoanei-țintă și colectarea datelor despre identitate, relații, situație financiară. De exemplu, *într-o cauza, ținta este aleasă dintre persoanele „vulnerabilizate” de un presupus dosar cu droguri; se fixează rapid identitatea victimei și se construiește scenariul de presiune* [5];

b) Crearea unor condiții reale ori aparent reale pentru a constrânge persoana să accepte darea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă ce nu i se cuvin (pornirea/amenințarea cu pornirea unei cauze penale, reținere, citații etc.). De exemplu, *într-o cauză penală instanța descrie folosirea atribuțiilor de control la Postul Vamal „Mirnoe” pentru a condiționa introducerea mărfurilor, ceea ce generează dependență operațională și presiune asupra plătitorului* [6]. Într-un alt exemplu, *s-a simulat depistarea „substanțelor narcotice”, s-a invocat începerea urmăririi penale și s-a chemat partea la o întâlnire, existând și presiune juridică* [5];

c) Simularea consecințelor nefavorabile în caz de refuz (arestare, acuzație pregătită, sechestru, sancțiuni). De exemplu, *într-o cauză*

² N.a.: analiza a fost efectuată în baza la 142 de sentințe și decizii ale instanțelor de judecată pe cazurile unde, în calitate de inculpați, au fost funcționari publici cu statut special.

instanța reține amenințarea expresă cu proces-verbal, evacuarea vehiculului la parcare și amendă, corelată cu pretinderea sumei de 400 euro – presiune tipică de pre-corupție [24]. Într-un alt caz, instanța notează amenințarea cu reținerea și „dosarul” ca „preț al refuzului”, urmată de solicitarea de bani „pentru a nu porni cauza” [5].

d) *Negocierea parametrilor* (cuanum, formă, loc, moment). De exemplu, într-un caz funcționarul indică „cum se poate rezolva”, fixează locul/ora și lasă „costul la aprecierea” dătorului, ulterior stabilind sume concrete – 50 euro, 200 lei – pentru episoade distincte [25];

e) *„Verificarea” riscurilor de control și a datelor operative / exploatarea semnalărilor* (pentru a calibra presiunea și a evita surprize, fie alegerea cadrului relativ „fără urme” ori cu vizibilitate redusă, evitare sediilor oficiale). Într-o cauză se arată folosirea „actului de suspiciune”, a culoarului roșu și a discuțiilor operative cu brokerul; funcționarul își calibrează conduita în raport cu indicatorii de control, transformându-i în levier de presiune și în pretext de negociere [4]. Într-un alt caz, *întâlnirea a avut loc* în afara instituției, la o stație publică, seara – *practică recognoscibilă în cauzele cu flagrant tocmai pentru a reduce previzibilitatea controlului* [5];

f) *Pregătirea locului și a orei primirii* de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă ce nu i se cuvin, inclusiv recunoașterea prealabilă a împrejurimilor. De exemplu, în dosarul INSP – Buiucani, locul este fixat în trafic urban (intersecție centrală) cu termen ferm „până a doua zi, ora 15:00”, iar remiterea se face prin terț – combinație tipică de control al timpului și spațiului pentru a diminua expunerea directă [24];

g) *Pregătirea unui alibi/explicații paravan* pentru eventualul flagrant (împrumut, „mulțumire”, „cheltuieli”, chitanțe de „împrumut”, justificări contabile, acte „tehnice”). De

exemplu, *în cauzele de frontieră, instanțele consemnează frecvent încercarea recalificării banilor ca „plată legitimă/servicii”, apărare respinsă; într-un caz s-a fixat natura sumelor ca faptă de corupție aferentă autorizării trecerii – nu „plată”, deși făptuitorul se afla în postura de a genera o aparență de legalitate* [26]. În cauza G. – vamă internă Petricani, instanța reține explicit emiterea de chitanțe cu date „aliniat” la greutatea din declarație, transmise prin SMS – tehnică de voalare a scopului ilicit și de parare a unui control ulterior [4];

h) *Pregătirea mijloacelor de deplasare/ieșire rapidă și a sincronizării* (alegere traseu, sincronizare, timing, trasee, coordonare în afara sediilor oficiale). De exemplu, *în cauzele cu remiterea în afara sediului, ora târzie și locul deschis permit subiectului special să-și planifice deplasarea imediat după primire* [5]. În dosarul Ungheni – poliție de frontieră & vamă, schema episodică pe „mai multe vehicule” și deplasarea între episoade în zile/ore distincte reflectă sincronizarea mobilă a participanților, cu sechestrarea ulterioară a autoturismelor în vederea confiscării speciale – indiciu că logistica mișcării a fost parte a pregătirii [27];

i) *Pregătirea intermediarilor* (colegi/rude/cunoscuți), informați sau nu de natura tranzacției. Într-o cauză se notează folosirea unui terț („cu ajutorul lui AC”), *pentru aranjarea situației de primire/întâlnire – tipar clasic de disimulare a contactului direct* [5]. În cauza INSP – Buiucani, funcționarii stabilesc ca remiterea să se facă „prin MNG”, intermediar contactat telefonic și sincronizat temporal [24]; în cauza Dubăsari – vamă, un coleg primește suma „ca restituire de datorie”, tot în logica disimulării [25].

În unele cazuri, în special în punctele vamale, pregătirea ia forma instituirii unei „reguli informale” de trecere (sumă fixă pe pasager/autocar, ori sumă în valută la prezentarea documentelor), care se anunță în prealabil șoferilor/agenților pentru a asigura fluxul

plăților; consemnările din hotărâri fixează ora, locul (ghișeu/sens de intrare) și quantumul (ex. 220 euro în aceeași zi, la orele 17:09–17:23) – indicii că pregătirea a calibrat momentul și punctul de contact pentru tranzacție [26]. Tot astfel, instanța reține pretinderea/primirea la verificarea documentelor unui autocar (fixarea intervalului orar și a sumelor) – ceea ce dovedește că pregătirea a exploatat asimetria procedurală a controlului de frontieră [5].

În cadrul mecanismului infrațional, etapa de pregătire constituie veriga de legătură dintre intenția infrațională și acțiunea propriu-zisă, determinând eficiența și nivelul de disimulare al actului de corupere. Din analiza doctrinară și jurisprudențială rezultă că pregătirea nu este o fază pasivă, ci una complexă, în care funcționarul cu statut special își organizează fapta pe plan logic, psihologic și logistic, creând condițiile favorabile pentru pretinderea, primirea sau extorcarea foloaselor necuvenite. În această etapă se definesc raporturile cauzale dintre acțiunile viitoare, se construiește dependența psihologică a persoanei-țintă și se elaborează metodele de evitare a demascării.

Examinarea hotărârilor judecătorești demonstrează că obiectul corupției reflectă competența și atribuțiile de serviciu ale funcționarului public cu statut special. Astfel, 28% din cazuri se referă la neîntocmirea sau anularea proceselor-verbale contravenționale, 17% la refuzul de a porni urmărirea penală ori la neînregistrarea faptei, 21% la încetarea urmăririi penale sau recalificarea mai blândă a faptelor, 24% la facilitarea controlului vamal și trecerea nelegală a bunurilor peste frontieră, iar 10% la alte acțiuni aflate în competența directă a funcționarului (eliberări de documente, acces în spații restricționate, vizite la persoane deținute).

Aceste procente confirmă că majoritatea faptelor de corupere sunt legate de exercitarea discreționară a atribuțiilor legale, acolo unde decizia subiectivă a funcționarului permite crearea unei dependențe între interesul

privat și puterea publică. Se observă, totodată, că în aproximativ 73% dintre cazuri, fapta de corupție este solicitată pentru acțiuni evident ilegale, iar în 27%, pentru acte aparent legale, dar folosite ca instrument de presiune.

Valorile faptei de corupție variază în funcție de natura și importanța serviciului cumpărat. În categoria de sume mici (până la 6000 lei sau echivalentul a 300 euro) se încadrează aproximativ 52% dintre cazuri, corespunzând faptelor contravenționale minore ori „iertărilor” de rutină. În categoria de sume medii (între 6000 și 20000 lei / 300–1000 euro) se înscriu 34% din cazuri, care privesc de regulă omisiuni procedurale, neînceperea unor cauze penale ori favoruri administrative. În categoria surselor ridicate de profit (peste 20000 lei/1000 euro), se regăsesc 14%, corespunzând situațiilor în care mita este oferită pentru decizii cu impact economic sau juridic major.

Pe lângă avantajele bănești, în aproximativ 18% din situații au fost identificate forme nepecuniare de recompensă – servicii, reparații, cheltuieli acoperite sau promisiuni de intervenție. În mediul vamal predomină modelul procentual (10–20%) din valoarea bunurilor tranzitate, semn al profesionalizării activității infraționale și al corelării remunerației cu beneficiul economic.

Metoda de comitere se caracterizează printr-o diversitate de forme, în funcție de gradul de risc și experiența funcționarului. Remiterea directă constituie forma dominantă, prezentă în aproximativ 68% din cazuri, fiind realizată față în față, la birou, în vehiculul de serviciu sau în locuri publice cu vizibilitate redusă. Intermedierea prin colegi, rude sau persoane de încredere apare în 22% din situații, având scopul de a fragmenta lanțul probator și de a crea o distanță formală între părți. Transmiterea codificată, prin semne, mesaje sau termeni ambigui („cost”, „serviciu”, „împrumut”), este întâlnită în 10% dintre cazuri, reprezentând un instrument de pregătire și camuflare a tranzacției.

În toate aceste variante, se remarcă o constantă: funcţionarul corupt îşi foloseşte cunoştinţele profesionale pentru a evita urmele directe – nu primeşte personal banii, stabileşte locuri intermediare de depunere sau invocă plăţi fictive pentru a genera o aparenţă de legalitate.

Cazurile de opoziţie fizică la reţinere sunt extrem de rare, reprezentând sub 6% din total. În majoritatea situaţiilor, funcţionarii manifestă o conduită de evitare, încercând să justifice fapta prin explicaţii alternative: împrumut, restituire de datorie, recompensă simbolică. În 21% din cauze s-au observat tentative de distrugere a probelor, abandonarea de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă ce nu i se cuvin sau refuzul de a semna procesele-verbale. Această lipsă de agresivitate confirmă existenţa unei pregătiri prealabile, în care se prevede şi scenariul flagrantului, iar făptuitorul acţionează controlat, cu o minimă expunere personală.

Durata dintre momentul presiunii şi realizarea tranzacţiei variază în funcţie de natura faptei. Solicităările imediate (în câteva minute sau ore) reprezintă 38% din cazuri, specifice situaţiilor contravenţionale sau controalelor rutiere. Solicităările pe termen scurt (24-48 de ore) acoperă aproximativ 26%, corespunzând mitei negociate după o primă discuţie. Duratale medii, de câteva zile, reprezintă 25%, fiind întâlnite în cauze vamale sau administrative. Duratale lungi, ce depăşesc o săptămână, apar în 11% din cazuri, caracteristice schemelor repetate sau tranzacţiilor fragmentate în mai multe tranşe.

Tendinţa generală arată că corupţia mică se solicită rapid, în timp ce corupţia mare necesită o etapă de pregătire prelungită, cu verificări, intermediari şi justificări scriptice. Cu cât valoarea este mai mare, cu atât creşte nivelul de organizare şi disimulare, transformând actul într-o operaţiune complexă.

Pe baza acestor repere, etapa de pregătire se desfăşoară după un model logic şi previzibil: identificarea persoanei-ţintă (100%),

construcţia dependenţei juridice sau psihologice (82%), simularea consecinţelor nefavorabile (69%), negocierea parametrilor tranzacţiei (71%), verificarea riscurilor de control (57%), stabilirea locului şi orei întâlnirii (63%), crearea justificărilor paravan (44%), implicarea intermediarilor (22%) şi planificarea retragerii (18%). Toate aceste acţiuni indică un grad ridicat de premeditare şi o cultură infracţională adaptată la mecanismele de investigare.

Din perspectivă criminalistică, fiecare element al pregătirii are o semnificaţie probatorie distinctă: convorbirile telefonice, mesajele cu limbaj codificat, alegerea locaţiilor neobişnuite şi justificările contabile constituie indicii esenţiale pentru reconstituirea lanţului causal al evenimentului. Ele dezvăluie nu doar existenţa intenţiei, ci şi raţionalitatea criminală a funcţionarului, capabil să anticipeze riscurile şi să acţioneze după o logică defensivă.

Pregătirea actelor de corupere de către funcţionarii publici cu statut special este o etapă activă, strategică şi, în multe situaţii, concomitentă cu pregătirea ascunderii faptelor. Funcţionarul anticipează consecinţele, îşi creează paravane legale şi planifică interacţiunile pentru a controla atât dătorul, cât şi eventualele riscuri de expunere. Cu cât miza este mai mare, cu atât creşte gradul de sofisticare, profesionalizare şi rezistenţă la probare.

Prin urmare, analiza procentuală şi calitativă a practicii judiciare demonstrează că majoritatea actelor de corupere (peste 70%) sunt rezultatul unei etape pregătitoare deliberate, menite să ofere aparenţa legalităţii şi să asigure impunitatea funcţionarului. Studiarea acestei etape oferă cheia înţelegerii mecanismului infracţional şi a modalităţilor optime de descoperire, documentare şi prevenire a corupţiei instituţionale.

Concluzii

Mecanismul comiterii corupţiei de către funcţionari cu statut special se manifestă ca

o succesiune logică de operațiuni—pregătire, realizare, disimulare—în care intenția, selecția mijloacelor și ordinea acțiunilor produc, în mod necesar, un set coerent de urme. Tratarea acestui lanț ca obiect central al investigației permite reconstituirea procesului infracțional prin corelarea sistematică a probelor documentare, digitale, comunicaționale și materiale, cu prioritizarea etapelor-cheie care explică trecerea de la plan la execuție și de la execuție la ocultare.

Înțelegerea mecanismului ca „arhitectură funcțională” a faptei oferă un cadru de comandă pentru organul de urmărire penală: orientarea versiunilor, activarea timpurie a expertizelor, ordonarea actelor procesuale și testarea ipotezelor prin convergență probatorie. Această abordare mută accentul de la inventarierea fragmentară a probelor la validarea cauzală a întregului proces, crescând reziliența cauzei penale și capacitatea de individualizare a autorului.

Referințe bibliografice

1. BARNES, H.E. & N.K. Teeters, *New Horizons in Criminology* (Prentice Hall, New York, 1943), pp. 232–233.
2. CHIRILĂ, Mihail, *Criminalistică. Note de curs*, Chișinău: Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, 2014, pp. 28–31.
3. Codul penal al Republicii Moldova nr. Nr. 985 din 18-04-2002. Publicat : 14-04-2009 în Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195. Republicat în temeiul articolului III lit. c) al Legii nr. 277-XVI din 18 decembrie 2008, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 41- 44, art.120.
4. Decizia Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău din 11.09.2019, emisă în Dosarul nr. 1r-65/19. Disponibilă: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/131E99DC-BB39-448A-9369-4120D199968A [accesată: 14.03.2024].
5. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 26.09.2023, emisă în Dosarul nr. 1a-434/2023. Disponibilă: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/2EAFEAF3-70A9-4648-BA9C-59074457345B [accesată: 18.10.2024].
6. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Cahul din 14.10.2019, emisă în Dosarul nr. 1-17016293-05-1a-15042019. Disponibilă: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/9D80770A-96B4-4C33-BA0D-8E3E6B0-B079D [accesată: 19.10.2024].
7. SIMION, Doraș. *Criminalistica*, Chișinău: Editura Cartea Juridică, 2011, p. 19–21. ISBN 978-9975-53-015-6.
8. DOUGLAS, J. E., A. W. BURGESS, A. G. BURGESS, R. K. Ressler (2006) *Crime classification manual*, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, p. 35. 557 p. ISBN 978-1-118-30505-8.
9. STANCU, Emilian, MOISE, Adrian-Cristian. *Criminalistica. Elemente de tehnică și de tactică a investigării penale*, Ediția a II-a, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 26–27. ISBN 978-606-673-482-0.
10. GHEORGHIȚĂ, Mihail, *Tratat de criminalistică*, Chișinău: F.E.P. „Tipografia Centrală”, 2017, pp. 15, 267. ISBN 978-9975-53-834-3.
11. HANS, Gross, *Criminal Investigation: A Practical Handbook for Magistrates, Police Officers and Lawyers* (trad. engleză, 1924, Sweet & Maxwell, Londra), p. 478.
12. HANS, Gross, *Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Kriminalistik*, Graz, 1893; reeditat ulterior ca *Handbuch der Kriminalistik*, Berlin: De Gruyter, 10. Auflage, 1970, p. 15–27, 145–152;
13. Hazelwood RR, Warren JI (2003), *Linkage analysis: modus operandi, ritual, and signature in serial sexual crime*. *Aggress Violent Behav.* Vol. 8, p. 589. Disponibilă: https://www.researchgate.net/publication/223190701_Linkage_analysis_Modus_operandi_ritual_and_signature_in_serial_sexual_crime
14. JITARIUC, Vitalie, *Metodica investigării infracțiunilor de trafic de ființe umane. Monografie*, București: [US Cahul / Edit.], 2022, pp. 23; 72; 88; 100; 133; 173; 179–182. 281 p. ISBN: 9786062616250.
15. JOHN, Horswell (ed.), *The Practice of Crime Scene Investigation*, CRC Press, London/ New York, 2004, p. 35–47, 210–226. ISBN 978-0-7484-0609-8.
16. LOCARD, Edmond, *L'enquête criminelle et les méthodes scientifiques*, Ernest Flammarion, Paris, 1920, p. 5–12, 187–192.
17. MARAIS, C.W. & Van Rooyen, H.J.N.

(1990) *Crime investigation*. Pretoria: Promedia, p. 66. 195 p.

18. MIRCEA, Ion, *Criminalistica*, Ediția a II-a, Editura Fundației „Chemarea”, Iași, 1994, p. 319–320.

19. OSTAVCIUC, Dinu, *Aspecte procesual-penale și tactici criminalistice privind cercetarea traficului de copii*, Editura Pro Universitaria, București, 2023, 250 p. ISBN: 978-606-26-1707-3;

20. PETER, Stelfox, *Criminal Investigation: An Introduction to Principles and Practice*, Routledge, London/New York, 2013, p. 72–79, 115–121. ISBN 978-1-134-73320-0.

21. RICHARD, Saferstein, *Forensic Science: From the Crime Scene to the Crime Lab*, Second Edition (Pearson New International Edition), Pearson Education Limited, Harlow, 2014, p. 38–40. ISBN 978-1-292-06067-7.

22. ROSS, M. Gardner, *Practical Crime Scene Processing and Investigation* (2nd ed., CRC Press, Boca Raton, 2011), cap. “The Role of Crime Scene Analysis and Reconstruction”, pp. 361–378.

23. RUSU, Vitalie, JIȚARIUC, Vitalie, *Tratat de criminalistică. Partea I: Noțiuni generale – Tehnica criminalistică*, București: Editura Pro Universitaria, 2023, pp. 49–50, 306, 695, 700, 702–704, 712–724. ISBN 978-606-26-1334-1.

24. Sentința Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, din 26.12.2024, emisă în Dosarul nr. 1-2697/2022. Disponibilă: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/D52F4344-F939-4689-BA78-F2020F22B546 [accesată: 22.05.2025].

25. Sentința Judecătorei Criuleni, sediul Dubăsari, din 12.08.2019, emisă în Dosarul nr. 1-145/17. Disponibilă: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0A45AF38-B829-420B-8C6A-B7E16DBA9040 [accesată: 06.04.2023].

26. Sentința Judecătorei Hîncești, din 17.02.2017, emisă în Dosarul nr. 1-448/16. Disponibilă: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/4EF21BE7-E2F8-E611-80D3-0050568-B4AB5 [accesată: 16.04.2023].

27. Sentința Judecătorei Ungheni, sediul Central, din 30.01.2025, emisă în Dosarul nr. 1-458/2019. Disponibilă: https://instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/89B4C70B-076F-48CD-A111-2543D77DFA89 [accesată: 23.04.2025].

28. TOLBARU, Carmina-Elena, „Profiling

overview in forensic investigations”, în *International Journal of Legal Studies and Opinions*, 2024, pp. 295–301.

29. TURVEY, B., (2011) *Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis*, (4th. ed.), ELSEVIER, San Diego, California, p. 334.

30. VOINEA, Dan, LĂPĂDUȘI, Vasile, DRĂGHICI, Constantin, PĂTRUȚ, Grigore, „Cartotecile *Modus Operandi* în România”, în *Revista de Criminologie, Criminologie și Penologie*, nr. 3/2018, pp. 115–116 și urm.

31. БОГДАНОВ, Б. Е., ВАСИЛЬЕВ, А. Н., КОЛДИН В. Я., ПРИТУЗОВА, В. А., САМОШИНА, З. Г., ШЕВЧЕНКО, Б. И., ЯБЛОКОВ, Н. П., ЯКИМЧЕНКО, Е. А., Отв. ред.: Васильев А.Н., Криминалистика. Учебник, Изд-во Моск. ун-та, Москва, 1971, с. 8, 564 с.

32. ДУЛОВ, А. В. Основы исследования объектов криминалистики//Криминалистика / Под ред. А.В.Дулова. - Минск, 1996. - С. 79.

33. ЕРМОЛОВИЧ, В. Ф. Способы и механизм преступления, Способы и механизм преступления, Минск, 2000, - 107 с.

34. КОЛДИН, В. Я., КОРУХОВ, Ю. Г. Механизм преступления и вещественные источники криминалистической информации. // Криминалистика социалистических стран. - М., 1986. - С. 334.

35. КУСТОВ, А. М. Криминалистическая концепция механизма преступления, Вестник МФЮА № 2 / 2016, сс. 164-169. Disponibilă: <https://cyberleninka.ru/article/n/kriminalisticheskaya-kontseptsiya-mehanizma-prestupleniya>.

36. ХАЛИКОВ, Л. Н., Особенности расследования получения взятки должностными лицами правоохранительных органов, Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, 12. 00. 09. - уголовный процесс, криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность, Уфа 2005, с. 52. 61: 05-12/1028.

37. ЯБЛОКОВ, Н. П. Криминалистика: учебник и практикум для вузов / Н. П. Яблочкиков. – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва : Издательство Юрайт, 2025. – 239 с. – (Высшее образование). – ISBN 978-5-534-11035-7. Disponibilă: <https://urait.ru/book/kriminalistika-559679>